

Veilig en gezond werken in de afvalrecycling

Resultaten van inspecties bij mobiele puinbrekers

De Inspectie SZW heeft in de periode april tot en met juli 2012 bij 26 bedrijven geïnspecteerd die bouw- en sloopafval sorteren en bewerken met mobiele puinbrekers. Van deze bedrijven zijn in totaal 27 breekinstallaties gecontroleerd. Mobiele Puinbrekers bewerken puin dat bij de sloop selectief verwijderd is. Het puin wordt gebroken tot diverse steenachtige producten die met name gebruikt worden als funderingsmateriaal in de wegenbouw en als grind- en zandvervangend materiaal bij de betonproductie. De inspecties zijn uitgevoerd bij mobiele puinbrekers op bouw/slooplocaties. Bij werkzaamheden met en rondom de (mobiele) puinbreker wordt niet alleen intensief gebruik gemaakt van de brekerinstallatie, maar ook van shovels, kranen en graafmachines voor verladen en storten van puin. Werknemers die werkzaamheden verrichten met of in de buurt van deze machines hebben te maken met risico's zoals knel-, plet-, aanrijd- en valgevaar. Tevens staan de werknemers in de afvalrecycling, wanneer niet de juiste maatregelen worden genomen, bloot aan gevaarlijke stoffen die vrij komen bij de verwerking van bouw- en sloopafval, zoals fijnstof (waarin kwartsstof) en afhankelijk van de gebruikte brandstof dieselmotorenemissie (DME).

Aanleiding

Aanleiding voor dit inspectieproject vormden de resultaten van inspecties uit 2010 bij bedrijven in de afvalrecycling, waaruit bleek dat de Arbowet onvoldoende werd nageleefd. Toen is onder andere bij vaste, maar niet bij mobiele puinbrekers geïnspecteerd. In 66% van de geïnspecteerde bedrijven werden één of meerdere overtredingen geconstateerd. Dit was voor de Inspectie SZW reden om ook in deze aanverwante branche (met soortgelijke arbeidsrisico's) te inspecteren. Doelstelling van de inspecties in 2012 was het verhogen van de naleving van de Arbowet op het gebied van veiligheid en gevaarlijke stoffen in bedrijven die zich bezig houden met het mobiel recyclen van bouw- en sloopafval.

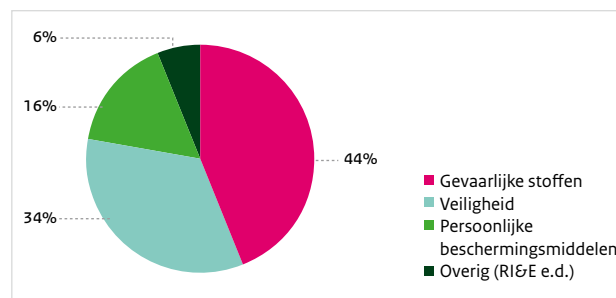
Inspectieresultaten

In Nederland zijn ongeveer 100 mobiele breekinstallaties actief. In deze inspectieronde zijn in totaal 27 inspecties uitgevoerd bij mobiele brekers op bouw/slooplocaties. Deze breekinstallaties werden onaangekondigd door de inspecteurs gecontroleerd. Voor het bepalen van de locaties waar mobiele brekers actief waren, hebben zij gebruik gemaakt van signalen van gemeenten, andere

inspecties en van derden. Hoewel er geen sprake is van een aselechte steekproef, geven de resultaten een duidelijk beeld van de naleving bij de geïnspecteerde bedrijven.

Bij 20 (74%) van de geïnspecteerde breekinstallaties zijn overtredingen aangetroffen. In totaal zijn er 64 overtredingen vastgesteld. Een verdeling van deze overtredingen naar onderwerp is opgenomen in grafiek 1.

Grafiek 1 Overtredingen naar onderwerp (N=64)

Gevaarlijke stoffen

Blootstelling aan fijnstof (waaronder kwartsstof) vindt plaats als medewerkers zich dicht bij het bewerken van steenachtige materialen, zoals bouw- en sloopafval, bevinden. Werkzaamheden in de nabijheid van een mobiele breker, waaronder sorteren, schoonmaken en het aan- en afvoeren van puin kunnen een verhoogde blootstelling geven.

Werkzaamheden met mobiele arbeidsmiddelen zoals shovels brengen een verhoogde blootstelling aan fijnstof voor de bestuurder met zich mee, indien ze niet voorzien zijn van de juiste voorzieningen (bijvoorbeeld een filteroverdruksysteem).

Diesel aangedreven mobiele arbeidsmiddelen die niet voorzien zijn van een (ingebouwd) roetfilter veroorzaken een verhoogde uitstoot van DME. Werknemers kunnen worden blootgesteld aan een verhoogde mate dieselmotorenemissie als gevolg van hun aanwezigheid in de directe omgeving van het arbeidsmiddel.

Kwartsstof en DME zijn opgenomen in de lijst van kankerverwekkende stoffen van het ministerie van SZW. Uit de inspecties blijkt dat bij 44% van de overtredingen onvoldoende beheersmaatregelen waren getroffen om blootstelling aan fijnstof (waarin o.a. kwartsstof en/of DME) te voorkomen of verminderen.

Veiligheid

Valgevaar bij mobiele brekers ontstaat vaak doordat gewerkt wordt op hoogten die niet bedoeld en/of ongeschikt zijn om op te staan/lopen. Werknemers bevinden zich op de breker om bijvoorbeeld het breekproces in de gaten te houden of om handmatig sorteerkwerk te verrichten. Omdat het gaat om oneigenlijke werkplekken, zijn deze niet voorzien van leuning en hekwerken. Er ontstaat dan niet alleen het gevaar om van de breker te vallen, maar ook om in de bewegende delen van de breker te vallen of daarmee in aanraking te komen.

Knel-, plet- of intrekgevaar ontstaat doordat bewegende delen van machines onvoldoende zijn afgeschermd. Bij de plaatsing van de breker kunnen gevaarlijke plekken ontstaan die niet of onvoldoende zijn afgeschermd met tijdelijke hekwerken. Een voorbeeld hiervan zijn transportbanden die aanvullend op de machine gebruikt worden. Ook komt het voor dat permanente afschermingen van transportbanden en de brekerunit zelf ontbreken of niet in orde zijn.

Van alle overtredingen ging het bij 34% om het onvoldoende beheersen van veiligheidsrisico's die verbonden waren aan het gebruik van de aangetroffen machines en/of de inrichting van de arbeidsplaatsen. Van deze overtredingen had ongeveer de helft betrekking op valgevaar tijdens het werken op hoogten die niet bedoeld en/of geschikt zijn om op te staan/lopen. De andere helft betrof ontbrekende of onvoldoende afscherming van bewegende delen van machines en onvoldoende veilige/ordelijke inrichting van de arbeidsplaats.

Persoonlijke beschermingsmiddelen

Bij 15% van alle overtredingen waren persoonlijke beschermingsmiddelen onvoldoende. Persoonlijke beschermingsmiddelen (zoals gehoorbescherming of mondkapjes) werden niet gebruikt, waren niet beschikbaar gesteld of waren niet afgestemd op het risico. Ernstige overtredingen

Bij 74% van de geïnspecteerde breekinstallaties werden één of meerdere overtredingen geconstateerd en is handhaving ingezet. Bij de meeste overtredingen is gehandhaafd met een waarschuwing of een eis. In 13 gevallen is een boeterapport opgemaakt, waarbij 12 keer ook de werkzaamheden zijn stilgelegd omdat er direct gevaar voor personen aanwezig was. Het betrof hier ofwel het gevaar om van of in de breker te vallen, ofwel het gevaar in aanraking te komen met bewegende delen van de machine. Daarnaast zijn werkzaamheden 4 keer preventief stilgelegd. Ook hierbij was sprake van bovengenoemde gevaren. Omdat men op het moment van constateren van de overtreding niet met de machine aan het werk was, is echter geen boeterapport aangezegd.

Conclusies en vervolgaanpak

Inspectieresultaten laten zien dat de naleving van de Arbeidsomstandighedenwet ten aanzien van de onderwerpen gevaarlijke stoffen en machineveiligheid in de branche van mobiele puinbrekers laag is. Het feit dat er 13 boeterapporten zijn opgemaakt bij 26 geïnspecteerde bedrijven (50%) benadrukt dat er meer aandacht moet komen bij de mobiele puinbrekers voor gezond en veilig werken. De mobiele breker wordt nog te vaak gebruikt als arbeidsplaats, terwijl deze niet voldoet aan de inrichtingseisen die hiervoor gelden. Daarnaast komt uit de inspecties het beeld naar voren dat vooral kleine bedrijven onwetend zijn en bijvoorbeeld niet hebben gehoord van het gebruik van een filteroverdrukstelsysteem op mobiele arbeidsmiddelen om blootstelling aan kwartstof tegen te gaan. Grotere bedrijven zijn over het algemeen beter op de hoogte van de wet- en regelgeving. Ondanks dat zij beter bekend zijn met de gevaren zijn hier ook de nodige overtredingen aangetroffen.

Bij 74% van de 27 geïnspecteerde mobiele brekers werden één of meerdere overtredingen geconstateerd. Vooral ten aanzien van de machineveiligheid en het valgevaar zijn tijdens de inspecties ernstige tekortkomingen vastgesteld. Ook worden nog onvoldoende beheersmaatregelen getroffen gericht op het voorkomen en verminderen van de blootstelling aan (kwarts)stof en DME.

Voor de Inspectie SZW zijn deze onderwerpen een blijvend aandachtspunt in de afvalrecycling. In 2014 worden opnieuw inspecties in de (mobiele) afvalrecycling uitgevoerd. Bedrijven die in overtreding waren worden opnieuw gecontroleerd. De Inspectie SZW zegt direct boete aan bij bedrijven waar dezelfde of soortgelijke tekortkomingen worden vastgesteld. Bij overtreders in deze sectoren zal de Inspectie SZW de instrumenten inzetten, die zij volgens de Wet aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving per 1 januari 2013 gekregen heeft, om te zorgen dat werkgevers op zo kort mogelijke termijn afdoende maatregelen doorvoeren.

Reacties brancheorganisaties

Brancheverenigingen, werkgevers- en werknemersorganisaties in de afvalbranche zullen nog de nodige acties moeten verrichten om werkgevers te bewegen tot het nemen van beheersmaatregelen ten aanzien van blootstelling aan gevaarlijke stoffen en machineveiligheid.

De Branchevereniging Mobile Recycling erkent dat de bedrijven in deze branche nog de nodige verbeteringen kunnen aanbrengen. Toch stelt zij bij haar leden vast dat er een optimalisatieproces van de arbeidsveiligheid en –hygiëne in gang is gezet, met name door de ontwikkeling van een specifiek op de branche van mobiele brekers toegesneden arbocatalogus. De branchevereniging gaat deze factsheet gebruiken om haar leden verder te informeren en te stimuleren en vraagt de Inspectie SZW hier, naast het repressieve handhavingsbeleid, ook meer aandacht aan te besteden.

Ook de Branchevereniging Breken en Sorteren (BRBS Recycling) verwijst naar activiteiten die de sector heeft ondernomen om de arbeidsveiligheid op een hoger niveau te brengen. Zo zijn er breed georganiseerde arbo-bijeenkomsten voor bedrijven gehouden en worden er cursussen aangeboden voor de versterking van de arbeidsveiligheidscultuur. Ook wordt er al geruime tijd gewerkt aan een goede gedragen 'Arbocatalogus Afval', waarvan een aanzienlijk gedeelte positief is getoetst door de Inspectie SZW.

Helaas blijven de genoemde inspanningen vooralsnog met onvoldoende resultaat en dient er door de partijen in de afvalsector nog de nodige energie gestoken te worden in de preventie van de risico's ten aanzien van gevaarlijke stoffen en veiligheid. Bij de inspecties in 2014 zal blijken of de acties van de branche tot voldoende resultaat hebben geleid.

Deze factsheet is een uitgave van:

Inspectie SZW

De Inspectie SZW maakt deel uit van het
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Projectnummer A1048

Projectleider

Hélène Plaggenborg

Projectsecretaris

Fred van der Kamp

vijfkeerblauw | sss-616342

© Rijksoverheid | Maart 2013